

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๐

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มีเท่าไร ๑ อะไบบ้าง ๑ อาศัยะอะไร จึงออกเสียงได้ ๑
๒. อาเทศสระสนธิ ในที่เช่นไร จึงแปลงสระเบื้องต้นหน้าได้ ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ๑ สุวาหิ, เยสนุโน เป็นสนธิอะไร ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. อติสุขุมมา, เชฎฺโฐ เป็นคุณนามชั้นไหน ๑
 - ข. ภควโต เป็นวิภัติไหนบ้าง ๑
 - ค. ปกติสังขยา ใช้นับอย่างไร ๑
 - ฌ. สัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร ๑ อะไบบ้าง ๑
 - ง. กทา แปลว่าอย่างไร ๑ สำเร็จรูปมาจากอะไร ๑
๔. วิภัติอาขยาต ท่านจำแนกไว้เพื่อประโยชน์อะไร ๑ จัดเป็นกี่หมวด ๑ หมวดไหน บอกกาลอะไร ๑
๕. รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะ จัดเป็นเท่าไร ๑ อะไบบ้าง ๑ และจะกำหนดรู้ได้อย่างไรว่าสาธนะนั้น ๑ เป็นรูปอะไร ๑ สีสรรกษิกา (อิตฺถิ) ลงปัจจัยอะไร ๑ เป็นรูปและสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑
๖. อะไร ชื่อว่ากัมมชารยสมาส ๑ มีเท่าไร ๑ อะไบบ้าง ๑ ปุตุตทการพนุชนน เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ๑
๗. ภาวตฺทริต มีปัจจัยเท่าไร ๑ อะไบบ้าง ๑ สมุมาทิฎฺฐิโก (ปุคฺคโล), ทกฺขิณฺณโย (สวากสงฺโฆ), รชฺชํ ลงปัจจัยอะไร ๑ ในตฺทริตไหน ๑ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มี ๓๓ ตัว ๆ คือ

ก ข ค ง

จ ฉ ช ฌ ญ

ฎ ฏ ท ฒ ณ

ด ถ ท ฐ น

ป ผ พ ภ ม

ย ร ล ว ส ห พ ° ๆ

อาศัยสระ จึงออกเสียงได้ ๆ

๒. อาเทสสระสนธิ ในที่เช่นนี้ จึงแปลงสระเบื้องต้นได้ คือ

ถ้า อิ เอ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อิ หรือ เอ ตัวหน้าเป็น
 ย เช่น อคฺคิ-อาคารํ เป็น อคฺยาคารํ, เต-อสุส เป็น ตฺยสุส

ถ้า อุ โอ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อุ หรือ โอ เป็น ว
 เช่น อถโข-อสุส เป็น อถขฺวสุส, พหู-อาพาโห เป็น พหฺวพาโห ๆ

สุวาทํ เป็นอาเทสสระสนธิ ตัดเป็น โส - อหํ สระ โอ อยู่หน้า สระ อ
 อยู่หลัง เอา โอ เป็น ว เป็น สุว ระหว่าง สุว กับ อหํ สระหน้าและสระหลัง
 มีรูปเสมอกัน ลบสระหน้า คือ อ ที่ ว เสียแล้วที่มะสระหลังเป็น อา ต่อเป็น
 สุวาทํ ๆ

เยสนุนโน เป็นอาเทสนิกคหิตสนธิ ตัดเป็น เยสํ - โน ถ้าพยัญชนะ
 อยู่หลัง นิกคหิตอยู่หน้า แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุควารคของ
 พยัญชนะหลัง คือ น ต่อเป็น เยสนุนโน ๆ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

ก. อติสุขุมมา เป็นคุณนามชั้นวิเสส เชฎโโจ เป็นคุณนามชั้นอติวิเสส ฯ

ข. ภควโต เป็นจตุตถวิภักติ และนัญญูวิภักติ เอกวณะ ฯ

ค. ปกติสังขยา ใช้นับโดยปกติเป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ฯ

ฃ. สัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ฯ

ง. กทา แปลว่า ในกาลไร เมื่อไร สำเร็จรูปมาจาก กิ ศัพท์ ลง ทา ปัจจัย ฯ

๔. วิภักติอาขยาดท่านจำแนกไว้เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องหมาย กาล บท วณะ และบุรุษ ฯ จัดเป็น ๘ หมวด ฯ แต่ละหมวดบอกกาลดังนี้ คือ

๑. วัตตมานา บอกปัจจุบันกาล

๒. ปัญจมี บอกความบังคับ ความหวัง ความอ่อนวอน

๓. สัตตมี บอกความยอมตาม ความกำหนด และความรำพึง

๔. ปโรกขา บอกอดีตกาลไม่มีกำหนด

๕. หิยัตตนิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันวาน

๖. อชชัตตนิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้

๗. ภวิสสันติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน

๘. กาลาตีปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต ฯ

๕. รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะ จัดเป็น ๓ ฯ คือ กัตตุรูป ๑ กัมมรูป ๑ ภาวรูป ๑ ฯ และจะกำหนดรู้ได้ว่าสาธนะนั้นๆ เป็นรูปอย่างนี้ คือ รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นกัตตุจากกัตติ เป็นเหตุกัตตุจากกัตติ สาธนะนั้นเป็นกัตตุรูป รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใดเป็นกัมมจาก สาธนะนั้นเป็นกัมมรูป รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะใด เป็นภาวจาก สาธนะนั้นเป็นภาวรูป ฯ

สีลรทิกกา (อิตุถิ) ลง ฌุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า สีล รทิกตติ สีลรทิกกา (อิตุถิ) ฯ

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวณะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะคือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนาม ทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ทำนย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า กัมมชารยสมาส ๗ มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสโนภยบท วิเสสโนปมบท สัมภวานบุพพบท อวชารณบุพพบท ๗

ปุตุตทการพฺนุชนํ เป็นอวชารณบุพพบท กัมมชารยสมาส มีสมาหาร-
ทวันทวสมาส เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ส.ทวันทว. วิ. ปุตุโต จ ทาโร จ ปุตุตทการ

อว.กัม. วิ. ปุตุตทการ เอว พฺนุชนํ ปุตุตทการพฺนุชนํ ๗

๗. ภาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตุต, ฌย, ตุตตน, ตา, ฌ, กณ ๗

สมฺมาทิฏฺฐิโก (ปุคฺคโล) ลง อีก ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต ตั้งวิเคราะห์
ว่า สมฺมาทิฏฺฐิ อสฺส อตฺถิติ สมฺมาทิฏฺฐิโก (ปุคฺคโล) หรือลง ฌิก ปัจจัย
ในตฺรตฺยาตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า สมฺมาทิฏฺฐิยา นิยุตฺโต สมฺมาทิฏฺฐิโก
(ปุคฺคโล) ๗

ทกฺขิณฺเอยฺโย (สวากสงฺโฆ) ลง เอยฺย ปัจจัย ในฐานตัทธิต
ตั้งวิเคราะห์ว่า ทกฺขิณฺ อรหตฺติ ทกฺขิณฺเอยฺโย (สวากสงฺโฆ) ๗ หรือ
ตั้งวิเคราะห์ว่า ทกฺขิณฺยา อนุจฺฉวิก โหตฺติ ทกฺขิณฺเอยฺโย (สวากสงฺโฆ) ๗

รชฺชํ ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ว่า รณฺโโย ภาโว รชฺชํ ๗